

Asercja, zobowiązania i zaprzeczalność

To jest projekt z zakresu filozofii języka i epistemologii. Koncentruje się na roli zobowiązań w teorii aktów mowy, a dokładniej na zobowiązaniach asertorycznych, tj. takich, które związane są z aktami stwierdzenia.

Asercja (stwierdzenie) jest prawdopodobnie najczęściej używanym aktem mowy. Zazwyczaj używamy asercji, gdy naszym rozmówcom chcemy przekazać jakąś informację. Asercja jest typowo charakteryzowana na jeden z czterech sposobów: (i) jako wyrażenie przekonania i intencji, aby słuchacze nabyli tego przekonania; (ii) jako ruch definiowany normami konstytutywnymi (np. reguła wiedzy mówi, żeby stwierdzać, że p , tylko jeśli się wie, że p); (iii) jako propozycja dodania czegoś do wspólnej wiedzy (tzw. wspólnego gruntu); czy wreszcie (iv) jako zobowiązanie do prawdziwości tego, co zostało powiedziane. To ostatnie podejście zakłada, że asercję można zdefiniować poprzez zobowiązania podejmowane przez mówiącego; to, jakie dokładnie są to zobowiązania pozostaje przedmiotem kontrowersji.

W moich badaniach chciałabym skoncentrować się na zobowiązaniowym podejściu do asercji i dokonać analizy następujących powiązanych ze sobą kwestii:

1. Najbardziej adekwatne stanowisko zobowiązaniowe i porównanie go ze stanowiskiem odwołującym się do wspólnego gruntu;
2. Asercje pośrednie, tj. takie, których dokonuje się za pośrednictwem innych aktów mowy, a nie bezpośrednio. Zazwyczaj uznaje się, że asercje mogą być tylko bezpośrednie. Chciałabym zbadać konsekwencje przyjęcia, że niektóre asercje są pośrednie a nie bezpośrednie. Takie stanowisko pozwala na uznanie, że jeśli mówisz ironicznie: „Asia to wspaniała przyjaciółka”, to stwierdzasz (a nie tylko sugerujesz), że jest okropną przyjaciółką, a nie stwierdzasz, że jest wspaniałą przyjaciółką;
3. Właściwa charakterystyka zaprzeczalności i relacji między zobowiązaniami a zaprzeczalnością. Zaprzeczalność (wypieranie się tego, że się coś powiedziało) pojawia się już w klasycznej książce Bacha i Harnisha o aktach mowy, ale jest przedmiotem głębszego zainteresowania od stosunkowo niedawna i na razie nie jest jasne, jak należy ją rozumieć i jaka dokładnie jest jej relacja do np. kasowalności. Zamierzam zweryfikować moją hipotezę, że najlepiej jest analizować zaprzeczalność w relacji do zobowiązań asertorycznych;
4. Relacja między stwierdzeniem a insynuowaniem: często twierdzi się, że te dwie formy wypowiedzi różnią się tym, że te pierwsze są bezpośrednie, a te drugie pośrednie; wprowadzenie asercji pośrednich wymusza modyfikację tego odróżnienia;
5. Rola zobowiązań podejmowanych przez mówiących w odróżnianiu kłamstw od wprowadzania w błąd. Ostatnio zaproponowane zostały trzy różne koncepcje kłamstwa odwołujące się do zobowiązań. Każda z nich ma inne konsekwencje dla przeprowadzenia odróżnienia między kłamaniem a wprowadzaniem w błąd. Chciałabym zbadać, czy zaproponowane przeze mnie stanowisko będzie mogło rzucić nowe światło na to odróżnienie;
6. Relacja między zobowiązaniowym podejściem do asercji i traktowaniem świadectw jako źródła wiedzy. Jednym z powodów, dla których epistemolodzy interesują się zaprzeczalnością jest to, że wydaje się, iż zagraża ona możliwości przekazywania i zdobywania wiedzy na podstawie świadectw innych osób. Zamierzam zbadać przekazywanie świadectw z punktu widzenia filozofii języka i ocenić czy zdefiniowanie tego, co powiedziane, za pomocą zobowiązań nie pomaga oddalić tego zagrożenia.

Uważam, że pojęcie zobowiązania znajduje się w centrum wszystkich wymienionych zjawisk (asercji, pośredniej asercji, insynuowania, zaprzeczalności, kłamstwa i świadectw) i jego właściwa interpretacja jest kluczowa dla ich właściwego zrozumienia. Adekwatna analiza zobowiązań asertorycznych umożliwi lepsze uchwycenie mechanizmów naszych codziennych rozmów (zarówno tych opierających się na współpracy, jak i tych antagonistycznych). Może pomóc właściwie odróżnić insynuację od stwierdzenia, kłamstwo od wprowadzenia w błąd i może dostarczyć nam narzędzi pozwalających wykazać, że nasz rozmówca nie znajdował w sytuacji pozwalającej na zaprzeczenie, że powiedział to, co sądzimy, że powiedział.

Projekt będzie miał wpływ na filozofię języka, teorię aktów mowy, epistemologię i filozofię społeczną.